

**De Morgenster
25 november 2018
Eeuwigheidszondag**

'KOESTER DE NAMEN'

Met medewerking van het Morgensterkoor onder leiding van Klaas de Haan.

Orde van dienst:

Woord van welkom door de ouderling van dienst

Wij zingen staande: 'Zo vriendelijk en veilig als het licht', couplet 1 en 3 [LB 221]

Groet en bemoediging

Moment van stilte en drempelgebed

Zingen: 'Koester de namen die wij hier gedenken' [LB 199]

Gebed om ontferming, afgesloten met het zingen van 301-b

Glorialied: Psalm 103, 1 en 5

Toelichting op de bloemschikking

Gesprek met de kinderen

Eerste lezing: gedeelten uit Genesis 45, 46, 49 en 50

Solo uit 'Eg ser'

Tweede lezing: Openbaring van Johannes 7: 1-4

Zingen: 'Vreemden zijn wij' [LB 813]

Overweging

Zingen: bewerking van lied 730 'Heer, herinner U de namen',
couplet 1 en 3

Tekst

Koorzang: 'Wat ik gewild heb' [LB 962]

Wij noemen de namen en ontsteken een kaars

Zingen: 'Vergeet niet hoe wij heten' [LB 731]

Dank- en voorbeden, met chant uit Taizé, 'Blijf bij mij'

Mededelingen en inzameling van gaven, onder orgelspel

Slotlied: 'God, schenk ons de kracht' [LB 418], *couplet 1, 2 en 4*

Zending en zegen

Overweging:

Als je aan mensen vraagt: wat is je favoriete bijbelverhaal? dan worden vaak de verhalen genoemd over Abraham, Isaak en Jakob, waarmee we natuurlijk in één adem Sara, Rebekka, Lea en Rachel noemen.

Aan de oppervlakte gaat het hier over een familiesaga zoals er zoveel zijn.

Maar er is meer aan de hand in deze verhalen.

Het zijn ook verhalen waarin het gaat over menswording, doordat in hun levensgeschiedenis God zelf aan het licht komt.

God staat niet boven hun werkelijkheid, maar openbaart zich in hun leven.

De verhalen zijn hierbij uiterst realistisch. Ze hebben ook te maken met falen, met noodlot, met list en bedrog. Niets menselijks is aan deze mannen en vrouwen vreemd.

Met deze mensen, met al hun feilen en falen, begint de geschiedenis van Israël.

Wij kunnen deze verhalen ook als troostend ervaren: als God er voor kiest om te beginnen met deze mensen, dan zal ikzelf ook wel een plek kunnen krijgen in die geschiedenis. Dan mag ik ook meedoen. Dan kan God ook mij gebruiken, ja zelfs mij.

De lezingen van vanmorgen staan bol van de emoties.

Er wordt wel driemaal gehuild.

De eerste maal is het Jozef als hij geconfronteerd wordt met zijn broers die hem ooit bijna hebben laten sterven en toen hebben verkocht.

Dan laat Juda zien dat hij veranderd is van binnen, want hij staat borg voor Benjamin, met zijn eigen leven.

En dan houdt Jozef het niet meer.

De tweede maal dat Jozef huilt is bij het weerzien, na vele jaren, van zijn vader Jakob oftewel Israël.

Jozef valt zijn vader om de hals, wordt overmand door emoties en kust huilend zijn gezicht.

En dan zegt Jakob: *'Nu ik jou levend en wel heb teruggezien, kan ik sterven.'*

Maar eerst geeft hij een zegen aan elk van zijn zoons.

En dan blaast hij de laatste adem uit.

Op dat moment doet Jozef wat wij allen doen: hij buigt zich over zijn vader heen en kust huilend zijn gezicht.

Jozef doet wat wij allen doen als een geliefde ons is ontvallen.

Bij velen van ons gaan de gedachten uit naar een moment in het afgelopen jaar. en dat u terugliep van het graf of dat u de aula in het crematorium verliet.

Voor velen van u is die dag toen als in een roes voorbijgegaan.

Pas later dringt werkelijk door wat er allemaal gebeurd is. Wie er waren. Wat er gezegd is.

Je denkt terug aan het moment dat die dag echt ten einde was. Je bent alleen overgebleven in je huis, misschien met nog enkele zeer naasten erbij.

Je bent moe, je kon je niet voorstellen dat een mens zo moe kon zijn.

En dan? Ja, wat dan?

In een van haar laatste boeken haalt de schrijfster Joke Hermsen de filosofe Hannah Arendt aan in deze spreuk: *'Alle verdriet kan gedeeld worden indien opgenomen in een verhaal'*.

Die spreuk kan gaan over het verhaal van de overledene.
Het kan gaan over het verhaal van ons met de overledene, het verhaal van het grotere familiesysteem.
Het kan gaan over het nog grotere verhaal van alle verbanden waarin wij staan, alle mensen die ons helpen om menswaardig te leven, ook met alle verdriet dat daarin een plaats heeft.
Het kan tenslotte ook gaan over een nog wijdere kring, namelijk hoe in ons verhaal iets van God zelf resoneert, tot klinken komt, aan het licht komt.
Elk van deze verhalen helpt ons om niet alleen te staan in verdriet.

Er zijn mensen die zich geen tijd gunnen om het verdriet werkelijk te voelen.
Onlangs hadden we hier in Hilversum een gast uit Vlaanderen, Manu Keirse, wiens boeken over omgaan met verdriet zeer velen hebben geholpen.
In zijn lezing werd hij niet moe te herhalen: *'verdriet is niet te bestrijden met pillen of wat dan ook, maar is een gewone reactie van gewone mensen'*.
Het hoort bij het leven.

Soms echter is er weinig plaats voor verdriet omdat er meteen iets anders bij komt, bijvoorbeeld angst hoe het nu verder moet.
Dat is het geval in het verhaal over Jozef en zijn broers.
Want wat een geschiedenis hebben zij gehad!
Jozef heeft weliswaar verzoening aangeboden, en is genereus geweest, zeer genereus, maar zal hij dat blijven nu hun vader er niet meer is?
Zal de zegen die God gegeven heeft in de geschiedenis van Jozef en zijn broers doorgaan, zal God hun toekomst verder blijven openen?

Jozef had het eerder in het verhaal aangedurfd om in de hele wirwar van gebeurtenissen ook de hand van God te zien: God was het die hem vooruit had gestuurd en de broers het leven te redden.
Maar nu, na het sterven van Jakob, wordt het spannend.
Als de zoons zijn teruggekeerd van de begrafenis, en bij wijze van spreken de koffie en de cake op zijn, dan slaat de twijfel toe.
Aartsvader Jakob is er niet meer. De *pater familias* is niet meer. Nu zal Jozef zich vast en zeker toch wreken!
Opeens worden de broers doodsbenuwd. Er is geen tijd voor verdriet, het is de angst die regeert.
Ter plekke verzinnen ze een totaal uit de lucht gegrepen verhaal alsof Jakob vlak voor zijn sterven Jozef opgeroepen zou hebben om de broers te vergeven.
Als Jozef dat hoort barst hij opnieuw in tranen uit.
Ditmaal zijn het bittere tranen van teleurstelling.
Want hij had zich toch al verzoend met zijn broers? Er was toch reeds shalom tussen hen? Het was toch al goed tussen hen??
Opeens is het koud en kil geworden.
Het verhaal waarin zijn broers leven is een ander verhaal dan dat waarin Jozef leven wil.
Maar Jozef zet zich over zijn diepe teleurstelling om zijn broers heen, en biedt hun opnieuw vrede aan.
Opnieuw geeft hij een geruststelling: ze hoeven niet bang te zijn.
En opnieuw benoemt hij God als de speler achter dit hele familiedrama, degene wiens stem hoorbaar is geweest in die hele wirwar van een gebroken familie.

Zo eindigt het boek Genesis.

Zo begint de geschiedenis van het volk Israël.

Een familie wie niets menselijks vreemd is, wordt uitverkoren om het begin te zijn van het uitverkoren volk.

De God van Israël is niet eerst gaan zoeken naar perfecte mensen om dan een prachtige geschiedenis mee te beginnen.

God is begonnen met mensen als wij, mensen die dromen dromen maar ze niet waar kunnen maken, tenminste niet volledig.

Mensen die als het er op aan komt hun broeder verkopen voor zilverstukken.

Mensen die niet werkelijk uit verzoening leven kunnen.

Als wij onze gestorvenen toevertrouwen aan Gods barmhartigheid,

dan is dat niet omdat zij perfecte mensen waren, mensen zonder smet of blaam.

Wij durven dat slechts omdat God degene is die dat wat niets is tot aanzijn roept.

Er is al eens een mens door de dood heengegaan.

Vanaf volgende week zondag gaan wij ons voorbereiden op de komst van dat kind dat eens de mens van Pasen worden zal.

Advent is: in ons eigen leven, in een pasgeboren kind kan God aan het licht komen.

Advent is: niets menselijks is ongeschikt om door God in dienst genomen te worden voor Zijn koninkrijk.

Advent is: je bemind mogen weten, weten dat ook jouw naam gekoesterd wordt.

Zo mogen wij moed krijgen om vol liefde de namen te noemen van hen met wie wij ons leven hebben mogen delen.

Vol verlangen wachten wij op de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, waar alle tranen zullen zijn gedroogd.

ds. Erik van Halsema